

РЕШЕНИЕ

№ 107

гр. Монтана, 09.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – МОНТАНА в публично заседание на двадесет и пети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Аделина Троева

Членове: Таня Живкова
Александра Нанова

при участието на секретаря Даниела Мл. Макавеева
като разглежда докладваното от Александра Нанова Въззивно гражданско дело
№ 20241600500088 по описа за 2024 година

Производството е въззивно и се провежда по реда на чл. 258-273 от
Гражданскопроцесуалния кодекс (ГПК).

Образувано е по повод на **въззивна жалба**, подадена от „Ф.Б.“ ЕООД, ЕИК *, със седалище и адрес на управление гр. *, ж. к. „*“ *, бул. „*“ № *, вх. *, ет. *, офис *, представлявано от законните си представители-управителите И.Д и Д.Н., действащо чрез процесуалния си представител юриконсулт Г.Г. , *срещу* Решение № 364 от 04.08.2023 г., постановено по гр. д. № 810/2023 г., по описа на Районен съд-гр. Монтана, 4-^{ти} състав, **обжалвано в цялост, с което са уважени първоначално обективно кумулативно съединени положителен установителен иск по чл. 124, ал. 1, предл. 2 от ГПК, с правно основание чл. 26 от ЗЗД, за прогласяване на нищожност на клаузата на чл. 5 от Договор за потребителски кредит № *от 30.05.2021 г., предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение-поръчителство от „*“ ЕАД и осъдителен иск по чл. 124, ал. 1, предл. 1 от ГПК, с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД, за осъждане на ответниковото дружество да заплати на ищеца сума в размер на 21,29 лв., платена при липса**

на основание по клаузата предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение-поръчителство от „*“ ЕАД, ведно със законната лихва върху нея, считано от 07.04.2023 г. до окончателното ѝ изплащане. Със същото решение ответниковото дружество е осъдено да заплати на процесуалния представител на ищеца сума в размер на 1400,00 лв. за адвокатско възнаграждение. Осъдено е също да заплати по сметка на Районен съд-гр. Монтана 100,00 лв. за държавна такса, 200,00 лв. за възнаграждение за вещо лице и 5,00 лв. за служебно издаване на изпълнителен лист, в случай на принудително събиране на сумите.

В обстоятелствената част на **въззивната жалба** се твърди, че съдебното решение е неправилно. Излага се, че районният съд неправилно е приел, че договорът е нищожен на основание чл. 10, ал. 1 от ЗПК. Прави се тълкуване кога един договор за потребителски кредит е недействителен според чл. 22 от ЗПК, като се стига до извод, че всички изисквания предвидени в чл. 10, ал. 1 от ЗПК трябва да са нарушени кумулативно. Намира се за неправилно и немотивирано приетото от първоинстанционния съд, че таксата за гарант следва да бъде включена в годишния процент на разходите. Сочи се, че сключването на договор за гаранция е допълнителна услуга, която не е задължително условие за получаване на кредит, а освен това потребителят е разполагал с възможност да посочи и свой поръчител. Изразява се несъгласие и по отношение на разноските. За недоказано се намира материалното затруднение на ищеца, въз основа на което му е оказана правна помощ по чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА, поради което районният съд следвало да отхвърли това искане. В този смисъл се счита, че ищецът е разполагал с възможността предвидена в чл. 95 от ГПК и чл. 83, ал. 2 от ГПК, но само след представяне на доказателства за това. За нищожен намира представеният по делото договор за правна защита и съдействие, като противоречащ на добрите нрави.

Въз основа на така изложеното, въззивниковото дружество моли за *отмяна* на първоинстанционното съдебно решение и за *постановяване на друго решение*, с което *исковете да бъдат отхвърлени*. Претендира се за присъждане на направените по делото *разноски*, включително по настоящото производство.

В срока по чл. 263, ал. 1 от ГПК въззиваемият Т.Н., действащ чрез своя

процесуален представител адвокат Х. Й., е подал **отговор на въззивната жалба**. Въззивната жалба се счита за неоснователна. За безспорно доказани се намират и двата иска. Счита се, че решението е подробно мотивирано и съдържа отговор на всяко възражение направено от ответника.

Въззиваемият *м о л и* да бъде постановено решение, с което първоинстанционното съдебно решение да бъде *потвърдено*. Претендира се за присъждане на направените във въззивното производство *разноски*.

В съдебно заседание страните са редовно призовани. Не се явява процесуален представител на въззивниковото дружество. Представя се писмено становище, постъпило в съда след провеждане на откритото съдебно заседание, в което подадената жалба се поддържа. В него се излага, че районният съд неправилно е приел, че „Ф.Б.“ ЕООД трябва да възстанови сумата от 21,29 лв. Сочи се, че тази сума, дължима по гаранцията, е задържана не от въззивниковото дружество, а е преведена на „*“ ЕАД. За неоснователно се намира, че следва да заплаща недължимо платени суми над главницата, тъй като не е страна по този спор. Описва се редът, по който се сключват договорите за кредит. Претендират се разноски и за двете инстанции. Въззиваемият и неговият процесуален представител не се явяват. Преди съдебното заседание представят писмено становище, в което поддържат отговора на жалбата. Претендират за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА, като представят и списък на разноските.

Въззивната жалба е подадена в законоустановения по чл. 259, ал. 1 от ГПК двуседмичен срок, от процесуално легитимирана страна-ответник в първоинстанционното производство, чрез надлежно упълномощен процесуален представител, при наличие на правен интерес, срещу подлежащ на въззивно обжалване съдебен акт, поради което е **допустима** за разглеждане. Същата отговаря на изискванията на закона за форма и съдържание по чл. 260 и чл. 261 от ГПК.

Окръжен съд-гр. Монтана, като взе предвид разпоредбите на закона, относимите доказателства по делото в двете съдебни инстанции, поотделно и в тяхната съвкупност, становищата на страните, при така определения от въззивната жалба предмет на делото, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Исковото производство по разгледания от Районен съд-гр. Монтана гражданскоправен спор е образувано по повод на подадена , **искова молба** от **Т.Н.**, в качеството му на **ищец**, действащ чрез своя процесуален представител адвокат Х. Й., срещу „**Ф.Б.**“ ЕООД, в качеството му на **ответник**. С нея са предявени първоначално обективно кумулативно съединени положителен установителен иск по чл. 124, ал. 1, предл. 2 от ГПК, с правно основание чл. 26 от ЗЗД и осъдителен иск по чл. 124, ал. 1, предл. 1 от ГПК, с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД, за сумата от 50,00 лв., като частичен от 1485,00 лв. С молба от 29.06.2023 г. (л. 93 от първоинстанционното дело) е направено искане за изменение на иска по чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД, като вместо за сумата от 50,00 лв.-частичен иск от 1485,00 лв., искът да се счита за предявен за сумата от 21,29 лв. На основание чл. 214, ал. 1 от ГПК съдът е допуснал изменение в същия смисъл на предявения иск (л. 111 от първоинстанционното дело).

В производството пред районния съд са събрани писмени доказателства и са назначени съдебно-икономическа и съдебно-техническа експертизи, заключенията по които не са оспорени от страните.

С първоинстанционното съдебно **решение № 364 от 04.08.2023 г., постановено по гр. д. № 810/2023 г., Районен съд-гр. Монтана** е уважил предявения **установителен иск**, като е обявил нищожността на клаузата на чл. 5 от Договора за предоставяне на потребителски кредит № *от 30.05.2021 г., предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение-поръчителство от „*“ ЕАД в полза на ответника и предявения **осъдителен иск** ответниковото дружество да заплати на ищеца сума в размер на 21,29 лв., представляваща платена при липса на основание по клаузата предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение-поръчителство от „*“ ЕАД в полза на ответниковото дружество по договор за потребителски кредит № *от 30.05.2021 г., ведно със законната лихва върху нея, считано от 07.04.2023 г. до окончателното ѝ изплащане. Ответниковото дружество е осъдено да заплати на процесуалния представител на ищеца сума в размер на 1400,00 лв. за адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна помощ и да заплати по сметка на Районен съд-гр. Монтана сума в размер на 100,00 лв. за държавна такса, сума в размер на 200,00 лв. за възнаграждение за вещо лице и 5,00 лв. за служебно издаване на

изпълнителен лист, в случай на принудително събиране на сумите.

Въззивният съд като съобрази постановеното в т. 1 от ТР № 1/09.12.2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, за правомощията, които има, при извършена служебна проверка по чл. 269 от ГПК намира, че **решението на първоинстанционния съд е валидно и допустимо**. Изложените във въззивната жалба доводи за **неправилност** на съдебното решение въззивният съд намира за **неоснователни**.

Настоящият съдебен състав, като взе предвид изложеното в жалбата и формулирания петитум намира, че **основният спорен въпрос пред Окръжен съд-гр. Монтана е нищожна ли е клаузата на чл. 5 от Договора за предоставяне на потребителски кредит № *от 30.05.2021 г., предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение-поръчителство от „*” ЕАД в полза на „Ф.Б.“ ЕООД, респ. дали таксата за гарант (възнаграждение за поръчител) следва да бъде включена в годишния процент на разходите (ГПР) по кредита**.

Въззивният съд намира, че по делото са събрани всички относими и необходими за изясняване на спора доказателства.

От приетите по делото писмени доказателства от фактическа страна безспорно се установява, че **страните са в облигационно правоотношение от 30.05.2021 г.**, възникнало въз основа на *Договор за потребителски кредит № */30.05.2021 г.* за предоставяне на финансови услуги от разстояние (л. 26-29 от първоинстанционното дело). Същият е сключен, чрез средства за комуникация от разстояние, между **въззивниковото дружество**, като **кредитодател** и **въззиваемата страна**, като **кредитополучател**, за сумата от 1500,00 лв., която последният се задължава да върне на 18 вноски, съгласно погасителен план, съдържащ се в преддоговорна информация (л. 31 от първоинстанционното дело). От представения по делото на хартиен носител договор за кредит се установява, че кредитът се олихвява с лихвен процент в размер на 35,00 %, съответно възнаградителната лихва, дължима от кредитополучателя е 525,00 лв., при годишен процент на разходите 49,66 %. Представени са и общи условия (л. 39-50 от първоинстанционното дело), уреждащи отношенията между „Ф.Б.“ ЕООД и неговите клиенти по повод предоставяните от дружеството финансови услуги (заеми) от разстояние.

Макар по делото да не е представен нито договор за поръчителство,

сключен между „*“ ЕАД и „Ф.Б.“ ЕООД, нито едностранно изявление за банкова гаранция, отправено от първото към второто дружество, то неговото сключване се твърди и от двете страни. Съгласно чл. 5 от договора за потребителски кредит, кредитът се обезпечава с поръчителство предоставено от „*“ ЕАД в полза на дружеството. Не се спори, че в изпълнение на чл. 5 от договора за кредит Т. Н. е избрал като обезпечение поръчителство с посоченото от „Ф.Б.“ ЕООД дружество „*“ ЕАД. В изготвеното заключение по съдебно-икономическата експертиза (л. 78 от първоинстанционното дело) възнаграждението за поръчител е посочено, че е в размер от 1485,00 лв., платимо ежесмесечно, ведно със съответната месечна погасителна вноска по кредита, включваща главница и договорна лихва.

По делото между страните не се спори за това, че на 31.05.2021 г. сумата в размер на 1500,00 лв. е изцяло усвоена от кредитополучателя. Не се спори и това, че на 04.06.2021 г. кредитополучателят е погасил изцяло задълженията си, като е направил една вноска в размер на 1537,21 лв., от които 1500,00 лв. главница, 8,42 лв. лихва, 7,50 лв. такса за предсрочно погасяване и 21,29 лв. дължима на лицето предоставяща услугата гарант. Това се потвърждава от заключението по изготвената съдебно-икономическа експертиза.

По отношение на иска с правно основание чл. 26, ал. 1 от ЗЗД:

Начинът, по който обезпечението е предвидено в чл. 5 от договора за потребителски кредит показва смесване на правните фигури на обезпечението, поръчителството, гаранцията и банковата гаранция. Такова смесване се наблюдава и в текста на т. 5 в ОУ към договора. Предвид това въззивният съд намира за необходимо най-напред да разясни правната им същност.

Обезпечението представлява средство, чрез което се гарантира изпълнението на един дълг. В случая изпълнението е гарантирано чрез лично обезпечение, при което наред с длъжника се задължава и едно друго лице. Договорено е лично обезпечение под някаква смесена форма на поръчителство и банкова гаранция, противоречащо на правната същност на всяка една от тези две правни фигури.

С договора за **поръчителство**, съгласно чл. 138, ал. 1, изр. 1 от ЗЗД, поръчителят се задължава спрямо кредитора на друго лице да отговаря за

изпълнение на неговото задължение. Както в теорията се сочи „Страни по този договор са кредиторът и поръчителят. Не е страна по него третото лице, чието задължение се обезпечава (главният длъжник)...“ (К., А. Облигационно право, Общо учение за облигационното отношение, нова редакция проф. Петко Ст. Попов, Юриспрес, 2002, с. 581). Следователно в това съглашение длъжникът не участва. В случая обаче именно той е бил задължен да сключи договор с третото лице, както и да се съгласи писмено с инкорпорираното в договора за потребителски кредит едностранно изискване от кредитодателя на гаранция за кредита.

В търговскоправната доктрина гаранцията се обсъжда в широк и в тесен смисъл. „В широкия смисъл на думата гаранцията се разглежда като синоним на всяко обезпечение. В тесен смисъл на думата гаранцията е вид обезпечение.“ (Стефанов, Г. Търговско облигационно право, Търговски сделки-общо положение. Отделни видове търговски сделки, Абагар, с. 64, 65).

С *банковата гаранция*, съгласно чл. 442 от ТЗ, банката писмено се задължава да плати на посоченото в гаранцията лице определена сума пари съобразно условията, предвидени в нея. „В договора за банкова гаранция участват три лица-наредител-длъжникът по основния договор; гарантиращата банка и бенефициент, който е кредитор по основния договор.“ (Голева, П. Търговско право, книга втора, Търговски сделки, трето допълнено и преработено издание, Фенея, *, 2008, с. 420).

Това означава, че банките могат да имат функцията на гарант за надеждността и платежоспособността на участниците в различни видове търговски сделки, като изпълняват това срещу заплащане, т. е. те предоставят услугата „банкова гаранция“. В случая „*“ ЕАД, независимо от наименованието си, не е банка по смисъла на българското законодателство, въпреки, че е лицензирана в Малта и вписана като кредитна институция под № *в нарочен регистър на БНБ, поради което не може да предоставя и банкова гаранция по реда на чл. 442 от ТЗ. Дори да се приеме обаче, че тя може да предоставя банкова гаранция, то нейната идея е при настъпването на определени условия, при които длъжникът не може да престира, банката (в случая „*“ ЕАД) да плати конкретна сума, посочена в банковата гаранция вместо него, като обикновено тези отношения възникват между банка и неин

клиент, какъвто въззиваемият изобщо не е.

Всичко това води до извода, че е налице разминаване между съдържанието на правните институти на поръчителството и на банковата гаранция и фактическото им приложение в процесния договор и общите условия към него. Договорът за гаранция/поръчителство само фингира правните последици на банковата гаранция. В действителност не е завършен фактическият състав на тази правна фигура, тъй като липсва едностранното изрично, конкретно и индивидуално изявление на гаранта, отправено към кредитора. Към договора за гаранция/поръчителство, сключен между длъжника-ищец и третото лице, наречено гарант, е прикрепено настъпването и на правни последици, типични за другата, едностранна сделка. Кредитодателят и гарантът са симулирали желание за настъпване на тези правни последици, но едностранната сделка, от която те биха могли реално да настъпят, не е осъществена. Единствената валидна форма за извършването и за доказването ѝ е писмената и по делото няма представен такъв документ.

Сключеният договор по своята правна характеристика и съдържание представлява такъв за потребителски кредит, поради което за неговата валидност и последици важат изискванията на специалния закон-ЗПК, в който законодателят предвижда строги изисквания за формата и съдържанието на този вид договори.

Описаното по-горе правно положение е недопустимо по смисъла на ЗПК, тъй като по този начин и кредитодателят и гарантът/поръчителят се домогват да заобиколят изискванията на този закон, което е забранено с чл. 21 от ЗПК. Същият извод се налага и от факта, че посоченият в поръчител „*“ ЕАД, фигурира като предварително, константно определен такъв в типов по своя характер договор и в електронните формуляри, което показва, че двете дружества се намират в такава икономическа свързаност, сочеща на недобросъвестност с оглед обективизираните права и задължения по описаните договори, които представляват на практика разделяне на приходите от кредита между двете формално отделни юридически лица, с цел да се заобиколи ЗПК и да се постигне недопустима печалба. Така създадените допълнителни възнаграждения за гаранта/поръчител, които не са надлежно описани в договора за потребителски кредит, макар да са реално включени в месечните вноски, което освен това не е изрично отбелязано в

преддоговорната информация за потребителския кредит, водят до недобросъвестно увеличаване на кредита в двоен размер и във вреда на икономически по-слабата страна-потребителят, поставяйки го в неравноправна и неизгодна позиция.

Освен това принципно необходимостта от обезпечение, произтича от реалната опасност кредиторът да не може да се удовлетвори от имуществото на прекия длъжник, което при кредит в размер на 1500,00 лв. е малко вероятно, т. е. обективно няма необходимост за обезпечаване на кредита чрез поръчител. Макар този въпрос да зависи от волята на договарящите се, с оглед предоставената им свобода, то изложеното потвърждава констатацията, че договорът за потребителски кредит е типов, предварително изготвен, а така също и клаузата относно поръчителството както е назовано в чл. 5 на договора, а в т. 5. 3. на Общите условия обезпечение от гарант под формата на поръчителство. В последната е посочено, че за да повиши кредитоспособността си и вероятността да бъде одобрена заявката за кредит кредитодателят може да предложи едно от следните обезпечения: обезпечение, предоставено от гарант във формата на договор за поръчителство, който съдът констатира, че в електронния формуляр е единствено „*“ ЕАД и обезпечение, предоставено въз основа на договор за поръчителство от одобрено от кредитодателя физическо лице. Ползването на гарант в случая не е опционално, а задължително и изборът на такъв, различен от „*“ ЕАД, е обусловен от одобрението на кредитодателя, без което кредитът не се одобрява, видно от посоченото в т. 5. 5 от ОУ. Не е посочен и начин за получаване на такова одобрение в хода на електронната процедура. Следователно кредитополучателят не е разполагал нито с фактическа, нито с правна възможност да повлияе на съдържанието ѝ.

Отделно от това, въззивният съд намира, че е налице нарушаване на изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК по съображения, че посоченият в договора годишен процент на разходите от 49,66 % не съответства на действителния прилаган. Съгласно императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит следва да съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Самият ГПР,

както и общата сума, дължима от потребителя намират своята легална дефиниция в разпоредбите на чл. 19, ал. 1 от ЗПК и § 1, т. 2 от ДР на ЗПК, според които ГПР по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, включително тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит, а общата сума, дължима от потребителя е сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя.

Общите разходи по кредита също са легално дефинирани посредством разпоредбата на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, според която това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия.

Неоснователно е възражението на въззивниковото дружество, че таксата за гарант не следва да бъде включвана в ГПР. Възнаграждението за гарант/поръчител, което се дължи в случая, безспорно представлява общ разход по смисъла на чл. 19, ал. 1 от ЗПК, вр. с § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, тъй като е възнаграждение, което е пряко свързано с договора за кредит и е задължителна услуга, предварително известно на кредитора, доколкото гарантът е предложен от него и е отразен в договора за кредит. Разпоредбата на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК не изключва възможността някои от общите разходи по кредита да произтичат от друг договор, стига те да са пряко свързани с договора за кредит. Пряката свързаност в случая е налице, доколкото единствената цел на гаранцията/поръчителството е да бъде отпуснат кредита, поради което и дължимата за нея такса представлява общ разход по кредита, който въз основа на чл. 19, ал. 1 от ЗПК подлежи на задължително включване в ГПР. Обстоятелството, че кредитополучателят не е посочил поръчител-физическо лице, а се е съгласил на поръчителство от предложения от

кредитора гарант, не освобождава кредитора да отрази таксата за гаранта в ГПР по договора за кредит. Още повече, че по смисъла на закона ГПР не е бланкетен, а е индивидуален за всеки договор и изчисляването му се извършва в зависимост от конкретните условия и обстоятелства, при които договорът за кредит се сключва.

От събраните по делото доказателства може да се направи обоснован извод, че предоставянето на кредит, обезпечен чрез поръчителство от свързано с кредитора дружество, в случая „*“ ЕАД, цели заобикаляне на ограничението предвидено в чл. 19, ал. 4 от ЗПК, съгласно което годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута. Отпуснатият потребителски кредит е в размер на 1500,00 лв. и е разсрочен на 18 месечни вноски като общото задължение за лихви е в размер на 525,00 лв. Дължимото възнаграждение на поръчителя за предоставеното обезпечение е в размер на 1485,00 лв. Посоченият в договора за кредит ГПР е 49,66 %. В действителност, ако се прибави възнаграждението за поръчителя, ГПР значително надхвърля 50 %. Това се потвърждава от изготвеното в първоинстанционното производство заключение по съдебно-икономическата експертиза, според което в отразения в договора ГПР от 49,66 % е включена като разход единствено договорената възнаградителна лихва, но не и сумата за поръчителство. В случай, че последната бъде включена в ГПР, то неговият размер би бил 190,13 % и би надхвърлил повече от 5 пъти размера на законната лихва. Следователно, като не е включил размерът на таксата за поръчителство в ГПР, кредиторът е заобиколил императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 ЗПК, според която ГПР не може да бъде по-висок от 5 пъти размерът на законната лихва по просрочени задължения.

Предвид изложеното, решението на Районен съд-гр. Монтана, в частта в която е обявил за нищожна клаузата на чл. 5 от договора за потребителски кредит, следва да бъде **потвърдено** като **правилно и законосъобразно**.

По отношение на иска с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД:

Съгласно т. 1 от Постановление № 1 от 28.05.1979 г., постановено по гр. д. № 1/79 г., на Пленума на ВС, фактическият състав на чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД изисква предаване, съответно получаване на нещо без основание, Т.Н.лице е, когато още при самото получаване липсва основание за

преминаване на блага от имуществото на едно лице в имуществото на друго. Начална липса на основание е налице и в случаите, когато е получено нещо въз основа на нищожен договор. Характерно за тази хипотеза на неоснователно обогатяване е, че основанието, което е в състояние да оправдае имущественото разместване между даващия и получаващия, липсва изначално. Към момента на получаването между даващия и получаващия не е налице валидно задължение, част от съдържанието на валидно правоотношение, което да бъде погасено чрез даването, или при самото получаване липсва основание за преминаване на блага от имуществото на едно лице в имуществото на друго.

С оглед установената по-горе в мотивите пряка свързаност на възнаграждението за гарант/поръчител с договора за кредит и обусловеност на одобряването на кредита от представянето на договора за поръчителство, и предвид нищожността на чл. 5 от договора за потребителски кредит, то договорът за гаранция/поръчителство се явява лишен от основание с оглед обезпечителния му характер на задълженията на длъжника по договора за кредит. Следователно плащането на възнаграждението по гаранцията подлежи на връщане от въззивниковото дружество, защото за него е липсвало основание да го получи, а обстоятелството дали е превел тази сума на третото лице гарант, е без правно значение, тъй като касае вътрешните му отношения с това трето лице. Още повече, че предоставената с договора за гаранция услуга не е в полза на въззиваемия, а единствено на въззивниковото дружество.

В настоящия случай, от приетата по делото съдебно-икономическа експертиза (л. 76-79 от първоинстанционното дело) се доказва, че на 04.06.2021 г. ищецът е платил на „Ф.Б.“ ЕООД сума в общ размер на 1537,21 лв., която е разпределена за погасяване на задълженията по договора за кредит, както следва: главница 1500,00 лв., лихва 8,42 лв. и такса за предсрочно погасяване 7,50 лв., както и по договора за гаранция с „*“ ЕАД 21,29 лв. Следователно, доказано е, че сумата от 1537,21 лв. е постъпила в патримониума на кредитора „Ф.Б.“ ЕООД, част от която е тази в размер на 21,29 лв. Последната е постъпила като плащане по нищожна клауза в договор за потребителски кредит, поради което именно „Ф.Б.“ ЕООД дължи връщането ѝ, като недължимо получена (преведена при начална липса на основание) на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД.

С оглед изложеното, настоящият състав споделя извода на районния съд, че сумата 21,29 лв., подлежи на връщане като дадена при начална липса на основание предвид нищожността на чл. 5 от договора за потребителски кредит. Тази сума се дължи ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба (07.04.2023 г.) до окончателното погасяване на вземането. Решението на районния съд в тази част е **правилно** и като такова следва да бъде **потвърдено**.

По разноските:

Съгласно разпоредбата на чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА адвокат може да оказва безплатно адвокатска помощ и съдействие на материално затруднени лица, а съобразно чл. 38, ал. 2 от ЗА, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена за разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение. Съдът определя възнаграждението в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 от ЗА и осъжда другата страна да го заплати.

В случая в първоинстанционното производство е представен договор за правна защита и съдействие (л. 92 от първоинстанционното дело), видно от т. III на който Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ и ищецът Т.Н. са се съгласили адвокатът да окаже на ищеца безплатно адвокатска помощ при условията на чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА.

В хипотезата на чл. 78, ал. 1 от ГПК ответникът, а в хипотезата на чл. 78, ал. 3 от ГПК ищецът, следва да заплатят на другата страна направените по делото разноски, но само ако е установено, че такива са били направени. Ако страната, която има право да получи направените по делото разноски не е направила такива за възнаграждение на представлявалия я адвокат, разноски могат да бъдат присъдени само в изрично предвидените в чл. 38 от ЗА хипотези. Договарянето на осъществяваната от адвоката правна помощ като безплатна не се презюмира и следва да бъде установено от данните по делото, но изявленията за наличие на конкретно основание за оказване на безплатна помощ по чл. 38, ал. 1 от ЗА обвързват съда и той не дължи проверка за съществуването на конкретната хипотеза. В този случай нарочно доказване на предпоставките за предоставяне на безплатна адвокатска помощ в основното производство по делото не е необходимо да се провежда. Ако обаче насрещната страна твърди, че предпоставките за предоставяне на безплатна

адвокатска помощ не са налице и че страните по договора за адвокатска услуга са договорили предоставяне на адвокатска помощ без насрещно заплащане по други съображения, различни от посочените в чл. 38 от ЗА, тя следва да представи доказателства в подкрепа на това свое твърдение като опровергае наличието на поддържаното основание (в този изричен смисъл са Определение № 482 от 03.12.2020 г., постановено по ч. т. д. № 90/2020 г., т. к., II т. о. на ВКС, Определение № *5/02.10.2015 г., постановено по ч. т. д. № 2340/2015 г. на ВКС и Определение № 163/13.06.2016 г., постановено по ч. гр. д. № 2266/2016 г. на ВКС). В настоящия случай такова оспорване е направено от процесуалния представител на въззивниковото дружество, но доказателства, които да опровергават осъществяването на основанието за предоставяне на безплатна адвокатска помощ (затруднено материално положение на Т.Н.) по делото не са представени. Предвид липсата на доказателства, които да опровергават осъществяването на основанието за предоставяне на безплатна адвокатска помощ, изявленията за наличие на конкретно поддържаното основание за оказване на безплатна правна помощ по чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА са достатъчни, за да се приеме, че предоставената правна помощ е договорена като безвъзмездна и са налице предпоставките за ангажиране отговорността на въззивниковото дружество за заплащане на възнаграждение в полза на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“. Изводите на районния съд за наличието на предпоставките на чл. 38 от ЗА са основани на констатациите му за осъществяването на релевантните факти, а именно: осъществена правна помощ по делото без данни за договорен в тежест на доверителя размер на възнаграждението по чл. 36, ал. 2 от ЗА; заявление, че предоставената правна помощ е договорена като безвъзмездна и липса на данни, които да го опровергават.

Неоснователни са и възраженията на въззивниковото дружество за нищожност на договора за правна защита и съдействие поради противоречие с добрите нрави-намерение на ищеца системно да предявява искове срещу това дружество. По делото не са ангажирани доказателства за наличието на образувани други дела между страните.

С оглед изхода на спора, на адвоката на въззиваемата страна следва да се присъди адвокатско възнаграждение на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА. В случая следва да бъде съобразено това, че договорът за правна защита и съдействие е сключен между Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ и Т.

Н., а адвокатското дружество, чрез управителя си, е преупълномощило адвокат Х. Й. (л. 5 от първоинстанционното дело). Когато договорът обвързва валидно адвокатското дружество и то определя чрез управителя си конкретен съдружник, чрез който да бъде изпълнен, под формата на процесуално представителство, то в тази хипотеза адвокатското дружество, а не конкретно упълномощеният адвокат престира по сключения със страната договор и съответно следва да получи насрещната престация по него. Разноските се следват именно на дружеството, с оглед сключения договор за правна защита и съдействие, по който то е страна като се съобрази и това, че поетото задължение е по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 от ГПК, т. е. съдът следва да определи размера на разноските за процесуално представителство и ги присъди в полза на дружеството (в този смисъл са Определение № 356 от 30.07.2018 г., постановено по т. д. № 1401/2018 г., I т. о., ТК на ВКС, Определение № 676 от 15.11.2017 г., постановено по ч. т. д. № 1664/2017 г., II т. о., ТК на ВКС и Определение № 60248 от 21.12.2021 г., постановено по т. д. № 2006/2020 г., II т. о., ТК на ВКС). Възнаграждението се определя в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 от ЗА. Размерът на цената на иска по чл. 26 от ЗЗД е 1485,00 лв. Определено по реда на чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, дължимото адвокатско възнаграждение е в размер на 448,50 лв. Съгласно § 2а от ДР на Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, за регистрираните по ЗДДС адвокати, ДДС се начислява върху възнагражденията по наредбата и се счита неразделна част от дължимото от клиента адвокатско възнаграждение. Предвид представените по делото доказателства (л. 41 от делото) за регистрация на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ по реда на ЗДДС, за адвокатското възнаграждение се дължи и ДДС в размер на 89,70 лв. или общото дължимо адвокатско възнаграждение по иска по чл. 26 от ЗЗД е в размер на 538,20 лв. Дължимото адвокатско възнаграждение по иска по чл. 55, ал. 1, предл. 1 от ЗЗД е в размер на 400,00 лв. съгласно чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, върху което следва да бъде начислено ДДС в размер на 80,00 лв. или общо 480,00 лв.

Решението по настоящото въззивно гражданско дело не подлежи на касационно обжалване, съгласно разпоредбата на чл. 280, ал. 3, т. 1, предл. 1

от ГПК, тъй като цената на всеки един от предявените иски е под 5000,00 лв.

Мотивиран от изложеното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 364 от 04.08.2023 г., постановено по гр. д. № 810/2023 г., по описа на Районен съд-гр. Монтана, 4-^{ти} състав, като *правилно*.

ОСЪЖДА „Ф.Б.“ ЕООД, ЕИК *, със седалище и адрес на управление гр. *, ж. к. „*“ *, бул. „*“ № *, вх. *, ет. *, офис *, представлявано от законните си представители-управителите И.Д и Д.Н., **да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“**, БУЛСТАТ *, фирмено дело № 24/2021 г. по описа на 24-^{ти} състав на Софийски градски съд, с адрес на упражняване на дейността гр. *, бул. „*“ № *, ет. *, офис *, **сумата от 1018,20 лв.**, представляваща адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна помощ на въззиваемия във въззивното производство.

Решението, на основание чл. 280, ал. 3, т. 1, предл. 1 от ГПК, е окончателно и не подлежи на касационно обжалване

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____